

Duiken naar de blauwe parel

Wie jaar na jaar het verloop van de lente in zijn tuin gadeslaat kan er niet naast kijken hoezeer de bloeitijd van planten van jaar tot jaar kan verschillen. Ik herinner me hoe ik enkele jaren geleden een vriend ontving voor een lang tevoren afgesproken tuinbezoek. Dat hadden we gepland op 6 juni, omdat dan de rozen zeker wel in bloei zouden staan, dachten we. Helaas hadden we dat jaar een erg kil voorjaar gehad, en op 6 juni waren er nog maar enkele schuchtere rozenknopjes te bespeuren, niet de verhoopte explosie van geuren en kleuren. Sindsdien placht ik half juni als richtlijn te hanteren voor bezoeken van rozenliefhebbers. Maar dit voorjaar noteerde ik op 11 mei dat de Paul's Scarlet Climber aan onze voorgevel al op 11 mei bloeide, in een nooit eerder geziene combinatie met de roodbloeiende meidoorns van de straatbeplanting. Het hoofdboekje van de rozenbloei viel dit jaar al omstreeks 25 mei.

Het bloeitijdstip van planten wordt bepaald door twee belangrijke variabelen: de daglengte en de temperatuur. Sommige soorten zijn veeleer klokvast en laten zich bijna uitsluitend leiden door de verhouding tussen de lengte van dag en nacht. Planten gebruiken waarschijnlijk verschillende mechanismen om de daglengte te registreren, maar ze blijken allemaal gebaseerd op de aanwezigheid van lichtgevoelige pigmenten, de fytochromen. Zodra de daglengte een voor de plant specifieke duur overschrijdt gaat ze van de vegetatieve toestand over in de generatieve, en wordt de bloei geïnduceerd. Er zijn opportunisten zoals vogelmuur en herderstasje die zich van de daglengte helemaal niets aantrekken en die zelfs midden in de winter bloeien als het niet te koud is. Heel veel soorten lijken een combinatie te hanteren van daglengte en temperatuur om te bepalen wanneer ze zullen gaan bloeien.

In een koud voorjaar zullen de soorten die zich vooral richten op de temperatuur een verschuiving vertonen naar een later bloeitijdstip, in een warm voorjaar zal dat net andersom zijn, terwijl planten die zich vooral op de fotoperiodiciteit richten weinig of geen verschuiving zullen vertonen. Daardoor krijgen we in onze tuin elk jaar weer andere verrassende bloeicombinaties te zien. Dit voorjaar dus de door mij nooit eerder waargenomen combinatie van rozen met meidoorn en fluitekruid. Maar één paar trouwe boezemvrienden zie ik sinds jaar en dag onveranderlijk samen bloeien: kruipend zenegroen en fluitekruid. Zij richten zich hoofdzakelijk naar de daglengte en laten zich niet zo veel gelegen liggen aan de temperatuur. En bovendien vormen ze een zeer fraaie combinatie.

De redactie had dit stukje wellicht liever bewaard voor het volgende voorjaarsnummer, maar dan had u hier nu niets van mij te lezen gekregen. Sinds mijn reis vorige herfst naar Peru, waar het toen lente was, is mijn tijdsbeleving enigszins uit fase geraakt en nog altijd niet helemaal bij het oude. Met tijd en ruimte speel je niet ongestraft. Dat ook de natuur zelf van slag is maakt het er niet beter op: de rozen die vroeger op 6 juni begonnen met bloeien, zijn nu diezelfde dag al vrijwel uitgebloeid. Daarom moet u zich maar voorstellen dat het blauw op de foto een koele zwembijver is, waar u op een zwoele zomerse dag in kunt duiken, op zoek naar uw blauwe parel.

Johan Heirman

